

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
KANTON SARAJEVO
Ministarstvo privrede

OPIS BILJKE

Ambrozija (fazanuša, fazanka, limundžik ili partizanka) je jednogodišnja biljka, visoka 1 do 1,5 metar. Korjen joj je vretenast i jak. Stablo je uspravno, razgranato i gusto prekriveno sitnim papilama. Listovi su naspramni, perasto dijeljeni u uske režnjeve, maljavi, tamnozelenog lica i sivozelenog naličja. Cvjetovi su skupljeni u jednopolne glavičaste cvasti na vrhu stabla i grana. Muški cvjetovi su blijedožuti, cjevasti, sakupljeni u poluloptaste, viseće, guste klasaste cvasti. Ženske cvasti se formiraju u pazuhu gornjih listova, ispod muških cvasti, sa pojedinačnim cvjetovima. Plod je ahenija u kojoj se nalaze sjemenke-orašice.

PORIJEKLO I RASPROSTARNJENOST

Ambrozija je porijeklom iz Sjeverne Amerike, odakle je u Evropu uvezena kontaminiranim pošiljkama sjemena .Zbog svoje izuzetno velike reprodukcijске moći, ali i dobre sposobnosti prilagođavanja novim uslovima sredine, u Evropi se veoma brzo i intenzivno širi, i to kako na poljoprivrednim, tako i na nepoljoprivrednim površinama. Kao korov može se pojaviti u skoro svim usjevima i zasadima gajenih biljaka, a veoma je česta i na različitim nepoljoprivrednim staništima (pored puteva, pruga, na okućnicama, međama, đubrištima, u naseljenim mjestima-pored kuća,zgrada i sl.). U Evropi je danas ambrozija najraširenija u istočnoj i južnoj Evropi, odakle se širi i na sjever i na zapad.

Smatra se da je brzina migracije biljke na nova područja između 6 i 20 km godišnje.

Ambrozija cvjeta od kraja jula do sredine oktobra, proizvodeći polen u dugom vremenskom periodu. Svaka biljka u toku vegetacije oslobađa ogroman broj polenovih zrna, koja izgledaju kao kugle sa šiljcima i imaju dobre aerodinamičke osobine, zbog

čega se vazдушnim strujama mogu prenositi na udaljenost i do 300 km.

Razmnožava se sjemenom, a širi se antropohorno (posredstvom čovjeka) i anemohorno (vjetrom). Jedna biljka može da proizvede do 8800 sjemenki koje u zemljištu mogu da očuvaju klijavost duži niz godina. Kasnoproolječna je i termofilna biljna vrsta , koja klija i niče u aprilu i maju, pri temperaturi od 20-22⁰ C. Raste na oranicama i ruderalnim staništima, pretežno na lakšim, plodnim, umjereno suhim zemljištima, najviše u umjereno toploj klimi.

ŠTETNOST PO ZDRAVLJE LJUDI

Polen ambrozije je jedan od najjačih poznatih alerganata. Sluznica organa za disanje je kontaktno mjesto gdje polen kod osjetljivih bolesnika pokrene alergijsku reakciju. Kao manifestacija alergijskog stanja kod osjetljivih osoba može doći do crvenila očiju, suzenja i svraba očiju, zapušnja nosa, svraba nosa, kihanja, kašlja, piskanja u prsima, otežanog disanja, astme, kao i drugih alergijskih manifestacija, kao na primjer na koži i probavi. Veoma je važno naglasiti da takvi bolesnici imaju smanjenu radnu sposobnost ili djeca sposobnost učenja, smanjena im je koncentracija, nervozni su i uopšteno imaju smanjen kvalitet življenja.**Opasnost od alergijskih reakcija na polen ambrozije u Kantonu Sarajevo najviše prijete u julu,avgustu,septembru i oktobru,što pokazuju i mjerne stanice na Pofalićima i Starom Gradu.**U Kantonu Sarajevu, snimljeno je ukupno 105 tačaka/lokacija sa prisustvom ambrozije, što je utvrđeno u okviru projekta „ Izrada digitalnog katastra staništa ambrozije u Kantonu Sarajevo”.

Prag koji izaziva alergijske reakcije je vrlo nizak-manji od 20 polenovih zrna po metru kubnom zraka.

ŠTETNOST U POLJOPRIVREDI

Štetnost ambrozije u poljoprivredi je velika jer ona zahvaljujući izuzetno jakom korjenovom sistemu i bujnoj vegetativnoj masi, iz zemlje iznosi velike količine hraniva, prouzrokujući time njegovo osiromašivanje. Osim toga, ambrozija je veoma jak kompetitor, što znači da lako zasjenjuje i guši, gajene biljke, zbog čega prouzrokuje značajno smanjenje prinosa i kvalitet zakorovljenih biljaka, a nisu rijetki slučajevi da prouzrokuje i potpun gubitak prinosa.

SUZBIJANJE

Suzbijanje ambrozije nije ni jednostavno, ni lako. Dobre rezultate može dati samo integralni pristup suzbijanja ovog korova, koji podrazumjeva kombinovano korišćenje mehaničkih, agrotehničkih i hemijskih mjera suzbijanja. Od **mehaničkih mjera** za preporuku je pravovremeno uništavanje ove biljke košenjem ili čupanjem, u cilju sprječavanja njenog cvjetanja i plodonošenja.

Od **agrotehničkih mjera** za preporuku su sve intenzivno i blagovremeno obavljene agrotehničke mjere koje doprinose održavanju poljoprivrednih površina u nezakorovljenom stanju, pri čemu uništavanje ovog korova osnovnom i dopunskom obradom, kao i međurednim kultiviranjem kod okopavina, ima poseban značaj. Od **hemijskih mjera** suzbijanja ove biljke na raznim nepoljoprivrednim površinama za preporuku je korišćenje takozvanih neselaktivnih (totalnih) herbicida na bazi glifosata, glufosinat-amonijuma, dihlubenila ili imazapira, dok se ambrozija kao korov na poljoprivrednim površinama, u zavisnosti od konkretnog usjeva ili zasada gajene biljke, može, hemijski suzbijati **isključivo u ranim fazama porasta** korišćenjem većeg broja raznih herbicida na bazi prometrina, bentazona, 2,4-D-a, 2,4-D + MCPA, fluoro-hloridona, dikambe, vernolata, tiafensulfonon-metila ili primsulfuron-metila.

Mjere za sprječavanje širenja i uništavanje ambrozije provode:

- 1) vlasnici i korisnici poljoprivrednog zemljišta-obrađenog i neobrađenog (njive, voćnjaci, vinogradi, vrtovi i bašte, livade i drugo) i zapuštenih površina poljoprivrednog zemljišta;
- 2) vlasnici i korisnici šumskog zemljišta (šuma i lovišta);
- 3) vlasnici i korisnici građevnog zemljišta-izgrađenog i neizgrađenog;
- 4) subjekti koji upravljaju vodotocima i kanalima i površinama uz vodotoke i kanale;
- 5) subjekti koji održavaju površine uz javne puteve, ceste i željezničke pruge;
- 6) subjekti koji upravljaju nacionalnim parkovima, parkovima, grobljima i drugim zelenim površinama;
- 7) vlasnici i korisnici zapuštenih zemljišnih površina pored puteva, staza, kao i utrina, degradiranih pašnjaka, zapuštenih parkova, iskrčenih mjesta, u šumama i drugo.

Vlasnici, korisnici i subjekti koji zemljište na kome raste ambrozija posjeduju ili su za njega odgovorni ili ga na bilo koji način koriste snose troškove suzbijanja i uništavanja ambrozije, a ono se vrši tokom vegetacijske sezone, u više navrata, u periodu od aprila do kraja juna prije fenološke faze cvjetanja, pa sve do oktobra.

Ukoliko niste sigurni da li se radi o ambroziji ili nekoj sličnoj biljci, a to je obično pelin obratite se općinskim poljoprivrednim službama ili Odjeljenju za poljoprivredne stručne poslove pri Ministarstvu privrede.

Za vršenje inspekcijskog nadzora nad provedbom mjera iz ove Odluke zadužuju se poljoprivredni, šumarski, urbanističko-ekološki, vodoprivredni i saobraćajni inspektori Federalne uprave za inspekcijske poslove i kantonalnih uprava za inspekcijske poslove / ministarstva, svaki u svom djelokrugu rada.

